

Bayer Zsolt: O tempora, o mores! (1.)

2022 október 27. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

Értékelés kiválasztása Még nincs értékelve

Mérték

Kéretik nem félrenézni, nem felháborodni, hanem figyelni!

„Micsoda id?k, micsoda erkölcsök!” – kiáltott fel Cicero Krisztus el?tt 70-ben, s e kiáltás 2092 éve bolyong itt közöttünk, emberek között, mindig más tartalommal, de ugyanazon szenvedéllyel és meggy?z?déssel. Bár tegyük

hozzá, Cicero szállóigévé lett indulata, mellyel egykor Gaius Verres szicíliai helytartót ostorozta, aki korrupció és zsarolás és mindenféle egyéb fertelmességek b?nébe esett, szóval Cicero indulata azóta is legmegbízhatóbb lakmusza egy kor erkölcsi állapotának.

Mert ezredszer mondom, s jegyezzük meg: az emberiség kétezer évig cselekedni ugyan a rosszat cselekedte (többnyire), de méltányolni a jót méltányolta. Ez volt az erkölcsi kiskapu, melyen át el lehetett jutni a mennyek országába, az üdvözüléshez. (S mindig ferde szemmel nézték, ki a f?kapun át közlekedett.)

Majd bekövetkezett az írástudók árulása, s az emberiség azóta nem csupán cselekszi a rosszat, de méltányolja is. S mi tegnap b?n volt, ma új nevet kap, s bevonul az erények oszlopcsarnokába. Mi fertelmes ocsmányság volt, a természetességek panteonjába költözik. A végképp kizökkent id? onnan ismerszik meg leginkább, hogy nincsen többé jó és rossz, nincsen semmi egyértelm?ség, minden relatív, s már az irónia halovány pírjával sem illethet?, mi amúgy undorító.

Alább „klasszikus” szövegeket fognak olvasni, megvilágítandó a fentieket. Kéretik nem félrenézni, nem felháborodni, hanem figyelni!

Nézzük el?bb Janus Pannoniusunkat, a derék Csezmiczeit, ki egykoron megírta veretes költeményét, „A s...ggbeb...szást prédikáló Linusra” címmel. O tempora, o mores! – kiálthatnánk fel, de felkiáltásunk ?szinteségét er?sen megkérd?jelezi kíváncsiságunk, igaz? Mert ki ne lenne kíváncsi, vajon mit írt e tárgykörben egy pap a XV. században – s mert írt róla, maga a tárgykör is létezett, nemde?

Akkor lássuk a szöveget magát:

„Üdvös igét hirdetsz Linus, / Csupa láng lobogással, / Így rettentsz el hát b?nt csúnyaságitól? / S...ggbeb...szástól – szólsz – valahány ördög van, elillan. / Volna, ki nem tenné, ha szavad hiteles?”

Talán nem kell külön és hosszan megmagyaráznom – ezt remélem, balgán talán –, hogy ez volna az irónia halovány pírja. Vagyis hát a b?nnel nem azonosulás, csak távolságtartó tudomásulvétele létezésének.

Megmosolygás, elutasítás, jó és rossz szétválasztása, összekacsintás és ítélet – a morális kiskapu ebben az esetben egyenesen a f?kapuba nyílik, promenád a mennyországba, arról nem is beszélve, hogy Janusunk mögött ott áll egy egész életm?, mely hitelesíti mindezt. Hitelesíti az irónia halovány pírját, s a trágárságot kiemeli az öncélúság dermeszt? ostobaságának mocsarából, megmenti a lumpenproli moslékosvödrön álló apoteózisától.

Mert – miképpen Pierre mondaná – nem mindegy, hogy milyen színvonalon vagánykodik az ember.

Ezért el?bb meg kell írni a minden egyebeket. Számot kell vetni élettel, Istennel, b?nnel és erénnyel. Kell, hogy legyen valamennyi súlya a megélt éveknek, kell, hogy kilásson az ember az egója mögül, ami azért olyan nagy, mert még nagyon kicsike, így fel kell fújni látszatokkal, butasággal, s az igazán hülyék magabiztosságával.

Meg kell írni, jó papként, jó pásztorként, hogy:

„Szlávok, hiszpánok, gallok, hunnok, teutónok, / Mennyire ellepitek Péter aranyküszöbét! / Mért töritek magatok gazdaggá tenni a taljánt? / Hát a hazájában senki sem üdvözül-e?”

Bizony...

S nem tesz rosszat a megítélésnek, ha magunkénak tudhatjuk ezt is:

„Herkules ilyet a Hesperidák kertjébe' se látott, / H?si Ulysses sem Alkinoos szigetén. / Még boldog szigetek b? rétjein is csoda lenne, / Nemhogy a pannon-föld északi h?s rögein. / S íme virágzik a mandulafácska merészen a télben, / Ám csodaszép rügyeit zuzmara fogja be majd! / Mandulafám, kicsi Phyllis, nincs még fecske e tájon, / Vagy hát oly nehezen vártad az ifju Tavaszt?”

S netán még ezt:

„(...) Fel hát az útra, társaim, siessünk! / S te is lovas király, r?t vértezetben, / Ki roppant bárdot markolsz harcrakészen, / Kinek márványövezte síri szobrát / Kiverte egykor gyönyör? verejték, / Szent László, oltalmazz s te

légy vezérünk: / Fel hát az útra, társaim, siessünk!”

S még sorolhatnánk, számosat. Mindezeken túl jöhet a s...ás, de, ismétlem, az irónia halvány pírjával keretezve.

Balassi Bálintunk is tudna err?l mesélni, ki megmártózott, meghempergett a minden b?nök mocsarában, egész életében felb?szült férjek el?l menekült, meger?szakolt számos fehércselédet, Krakkóban jótev?je asszonyát is megbecstelenítette – de Esztergom falai alatt tudta, mi a kötelesség, és h?si halállal vezekelt aztán, pedig vezeklés volt egész élete, mert tudta, pontosan, hogy amit tesz, b?n, s nem volt büszke rá.

Cselekedni a rosszat cselekedte, de méltányolni a jót méltányolta:

„Bocsásd meg Úristen, ifjúságomnak vétkét, / Sok hitetlenségét, undok fertelmességét; / Töröld el rútságát, minden álnokságát, / Könnyebbítsd lelkem terhét. / Az én búsult lelkem én nyavalyás testemben / Tétova bujdosik, mint madár a szélvészben; / T?led elijedett, tudván, hogy vétkezett, /
Akar esni kétsígben. / Látja magán való számtalan sok jódat, / Kiért tudja, téged mint tisztelt, jól-tött urát; / Háládatlanságát látván hamis voltát, / Ugyan szégyenli magát. / Akarna gyakorta hozzád ismét megtérni, / De b?nei miatt nem mer el?dbe menni, / T?led oly igen fél, reád nézni sem mér, / Színed igen rettegi. (...)”

Aztán a svarcgelb írnok beírta az aznapi veszteséglistára: „Itt nyugszik Valentinus Balassi, istentelen magyar”.

Ó, pedig dehogy! A b?nös ember tud csak igazán istenes lenni.

S aztán itt van még Ady...

Alkoholizmus, vérbaj, gyereklányok megrontása, moral insanity. A csucsai restiben egy eszméletlen alak ül, mellére billent fejjel. Aztán feltolják a kastélyba egy rozzant talicskán.

? az. A magyar költ?. Az egyik legnagyobb magyar költ?. De nem azért ? a legnagyobb, mert ilyen volt, hanem ezért:

„Havas Krisztus-kereszt az erd?n, / Holdas, nagy, téli éjszakában: / Régi emlék. Csörg?s szánkóval / Valamikor én arra jártam / Holdas, nagy, téli éjszakában. / Az apám még vidám legény volt, / Dalolt, hogyha keresztre nézett, / Én meg az apám fia voltam, / Ki unta a faragott képet / S dalolt, hogyha keresztre nézett. / Két nyakas, magyar kálvinista, / Miként az Id?, úgy röpültünk, / Apa, fiú: egy Igen s egy Nem, / Egymás mellett dalolva ültünk / S miként az Id?, úgy röpültünk. / Húsz éve elmult s gondolatban / Ott röpül a szánom az éjben / S amit akkor elmulasztottam, / Megemelem kalapom mélyen. / Ott röpül a szánom az éjben.”

S azért, mert ha egy marslakónak kellene elmagyaráznom, mi az, hogy magyar, akkor ezt mondanám el neki el?ször:

„(...) Szent Kelet vesztett boldogsága, / Ez a gyalázatos jelen / És a kicifrált köd-jövend? / Táncol egy boros asztalon / S ?s Kaján birkózik velem. / Én rossz zsakettben bóbiskálok, / Az ?s Kaján vállán bibor. / Feszület, két gyertya, komorság. / Nagy torna ez, bús, végtelen / S az asztalon ömlik a bor. / Ó-Babilon ideje óta / Az ?s Kaján harcol velem. / Ott járhatott egy céda ?söm / S nekem azóta cimborám, / Apám, császárom, istenem. /
Korhely Apolló, gúnyos arcú, / Palástja csusszan, lova vár, / De áll a bál és zúg a torna. / Bujdosik, egyre bujdosik / Véres asztalon a pohár. / »Nagyságos úr, kegyes pajtásom, / Bocsáss már, nehéz a fejem. Sok volt, sok volt immár a jóból, / Sok volt a b?n, az éj, a vágy, / Apám, sok volt a szerelem.« / Nyögve kinálom törött lantom, / Törött szivem, de ? kacag. / Robogva jár, kel, fut az Élet / Énekes, véres és boros, / Szent korcsma-ablakunk alatt. / »Uram, kelj mással viadalra, / Nekem az öröm nem öröm, / Fejfájás a mámor s a hírnév. / Cudar álmokban elkopott / A büszke oroszlán-köröm.« / »Uram, az én rögöm magyar rög, / Medd?, kisajtolt. Mit akar / A te nagy mámor-biztatásod? / Mit ér bor- és vér-áldomás?
Mit ér az ember, ha magyar?« / »Uram, én szegény, kósza szolga, / Elhasznált, nagy bolond vagyok. / Miért igyak most már rogyásig? / Pénzem nincs, hitem elinalt, / Er?m elfogyott, meghalok.« (...)”

Hát ezért...

Beteg, eltörött korokban mindebb?l semmi sem marad.

Ami marad: Ginsberg záróizma.

Igen, mert ha Janus Pannonius s...ásával kezdtük, dicsérjük a napot Ginsberg záróizmával. Ne tessék félrenézni, ne tessék csak úgy szörnyülködni, hanem tessék olvasni, figyelni és megérteni. Megérteni, mi miért van úgy, ahogy van.

Íme:

„Remélem jó öreg segglyukam kitart még / Többnyire rendben volt 60 éven át / Bár Bolíviában felrepedt s megm?tötték / a fennsíki kórházból élve került ki – / kevés vér, polip nincs, alkalomadtán / kis aranyér / aktív, sóvár, szívesen fogad be falloszt / kólásüveget, gyertyát, répát / banánt és ujjakat – / Most fél az AIDS-t?l, mindazonáltal / szolgálni vágyik – / ki a bús bélsárral, be a gumiba-bújt / orgazmusos baráttal – / Még mindig ruganyos-izmos, / gyönyörért szégyentelenül kitárul / De újabb húsz év múlva ki tudja, / az öregeknek sajog mindenük / ízület, nyak, prosztata, gyomor – / Remélem a vén lyuk fiatal marad / halálomig, nyugi”

Ó...

O tempora, o mores! – kiáltod, s ha kicsit igényes vagy, azt is megkérdezed: de hát hogyan jutottunk idáig?

(Folytatjuk)

Bayer Zsolt - www.magyarnemzet.hu

MAGYAR MENEDÉK KÖNYVESHÁZ

Ajánló